

6. Zaključak

U ovom smo kratkom pregledu iznijeli svoje viđenje temeljne strukture i sintaktičkog određenja rečenice i ponudili objašnjenje procesa subordinacije. Ovaj svoj pristup zatim smo primijenili na rumunjske zavisne rečenice i usporedili njihova najvažnija obilježja sa stanjem u drugim romanskim idiomima. Nakon ponuđene mogućnosti kvantifikacije uočenih razloga, ukratko smo prikazali polazište, uzroke zatečenog stanja kroz usporedbu latinskog i rumunjskog, odnosno razvoj najbitnijih uočenih fenomena od latinskog do suvremenog rumunjskog.

Rečenicu smo promatrali kao entitet formiran oko glagolske jezgre predikata aktualizirane subjektom, koji može obuhvaćati i druge elemente, obvezatne, ako pripadaju nekom od kanonskih modela rečenice, i neobvezatne, proširenja. Bilo koji element sintaktičke strukture rečenice, osim same glagolske jezgre predikata, uslijed primata funkcije nad kategorijalnom pripadnošću, može biti zamijenjen rečeničnim entitetom, nečim što je i samo rečenica (u konačnici bit će to zavisna rečenica), što kao minimum sadrži svoju glagolsku jezgru aktualiziranu subjektom. Polazna rečenica, virtualna ili stvarna, prigodom procesa subordinacije, uklapanja u strukturu druge, glavne rečenice doživljava određene promjene. Proces subordinacije odvija se u dva koraka, polazna rečenica procesom komplementacije prvo biva pripremljena za integraciju, a zatim integrirana, uklopljena u strukturu druge rečenice. Subordinatori odražavaju bit tog procesa. Smatramo ih stoga iznimno bitnima i posvetili smo im najveću pažnju.

Podjelu rumunjskih zavisnih rečenica izvršili smo prema izvrsnoj tradiciji rumunjskih gramatika, koje ju vrše prema strogo funkcionalnim kriterijima, s tim da smo dodali jedan svoj krovni, nadtermin, rečenice primarnih funkcija. Obilježja rumunjskih zavisnih rečenica promotrili smo u okviru Romanije, uspoređujući rumunjski s drugim romanskim idiomima. Ne možemo dovoljno istaknuti važnost takvog, poredbenog pristupa. Tek kad neki jezik promatramo „izvana“, uspoređujući ga s drugim jezicima, možemo steći pravu sliku o njemu i uočiti neke fenomene koji bi inače možda ostali nezamijećeni. Govornik rumunjskog, pa i hrvatskog, koji nije upućen u druge romanske gramatike pouzdano ne nalazi ništa neobično u tome što rumunjski koristi indikativ iza glagola osjećanja i ne vrši slaganje vremena, a govornik francuskog razlikovanje relativne zamjenice za subjekt i relativne zamjenice za objekt može smatrati banalnim.

Što se tiče subordinatora, a time i biti procesa subordinacije, možemo reći da je rumunjski punopravan član romanske sintaktičke jezične zajednice, koji se značajno ne razlikuje od većine romanskih idioma, nekog zamišljenog romanskog prosjeka. Koristi jednostavne subordinatore gdje i većina romanskih idioma i mnoge složene u kojima je prvi (linearno drugi) dio, komplementator, univerzalni romanski veznik koji u rumunjskom ima oblik *că*. Kao rumunjsku posebnost možemo istaknuti uporabu veznika, markera konjunktiva, *să*, kao i drugih elemenata, među kojima možemo istaknuti relativno čestu relativnu zamjenicu *ce*.

I iz dijakronijskog kuta gledanja moglo bi se zaključiti da u odnosu na latinski neupravni govor i korištenje subordinatora rumunjski uglavnom dijeli karakteristike s ostalim romanskim idiomima. Razlika je u tome što rumunjski neupravni govor u nekim situacijama koristi druge subordinatore (*dacă* umjesto *si*, *să* umjesto *che*). Osim toga, u neupravnome govoru u rumunjskome nema slaganja vremena, odnosno pomaka na vremenskoj osi. Rumunjski „gotovo univerzalni veznik“ *că* sačuvao se direktno iz *quid*, što je karakteristika dunavskog latinитета. Zapadni romanski idiomi s druge pak strane mahom nasljeđuju svoj univerzalni veznik *que/che* iz *quid*. Rumunjski je naslijedio iz kasnoga latinskoga tendenciju stvaranja složenih veznika (*ca să*), koju dijeli s većinom ostalih romanskih

idioma. Čuva neke panromanske lokucije kao što je *depost quid* (*după ce*), no ne i neke druge, kao *pro/per quod*. Neke razlike, kao gotovo potpuni izostanak infinitiva u nepravnom govoru (kao i izbjegavanje svih konstrukcija s infinitivom), mogu se objasniti utjecajem balkanskoga jezičnoga saveza na rumunjsku sintaksu.

Vjerujemo da smo uspjeli najvažnija sintaktička obilježja rumunjskih zavisnih rečenica smjestiti u okvire Romanije, sadašnje i bivše. Sljedeći bi korak trebao biti detaljno istraživanje i opis svih fenomena sintakse rumunjske rečenice i podrobna usporedba sa što većim brojem romanskih idioma, ali to je već novo istraživanje, novi izazov.